

стану» [4, с. 77].

Таким чином, свобода слова є ключовою цінністю демократичного суспільства, однак у контексті збройного конфлікту ця свобода стає об'єктом численних викликів і обмежень. У таких умовах держава повинна забезпечити баланс між захистом свободи висловлювань і необхідністю гарантувати національну безпеку, протидіяти дезінформації, ворожій пропаганді та маніпуляціям інформаційним простором. Отже, у збройному конфлікті свобода слова стає інструментом як захисту демократичних цінностей, так і протидії зовнішнім загрозам. Важливо розробляти законодавчі та практичні механізми, які дозволять ефективно захищати інформаційний простір України, не порушуючи фундаментальні права людини, що сприятиме посиленню національної безпеки та формуванню стійкого й проінформованого громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Русавська А.О., Михайліна Т.В. Проблеми реалізації свободи слова в умовах збройної агресії. 2024. С. 52-59. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/14912> (дата звернення: 25.11.2024).
2. Кострубіцька А.В. Свобода слова та окремі аспекти державного регулювання діяльності засобів масової інформації під час війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2022. С. 93-97. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/3_2022/3_2022.pdf#page=99 (дата звернення: 25.11.2024).
3. Бойчук І. Медіа в умовах збройного конфлікту. 2024. С. 34-37. URL: <http://surl.li/aarwty> (дата звернення: 25.11.2024).
4. Похиленко І. Щодо обмеження права на свободу слова в умовах воєнного стану. *Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини*. 2022. С. 77-79. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/12470> (дата звернення: 25.11.2024).

Каюмова Вікторія Олегівна,
здобувачка вищої освіти бакалавра НННПП
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Романенко Людмила Миколаївна,
т.в.о. завідувача кафедри конституційного
права ННПП НАВС, кандидат юридичних
наук

ПРАВО НА ЛЮБОВ І ЗАХИСТ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ РІВНІСТЬ ДІТЕЙ НЕЗАЛЕЖНО ВІД СТАТУСУ ЇХНІХ БАТЬКІВ

Право на любов і захист є базовою потребою кожної дитини, яка визначає умови її гармонійного фізичного, емоційного та соціального розвитку. Це право не

лише закріплене в міжнародних правових актах, таких як Конвенція ООН про права дитини, але й проголошене Конституцією України, яка гарантує рівність усіх дітей незалежно від їх походження чи сімейного статусу.

Турбота про дитину, захист її прав та інтересів є обов'язком не лише батьків, а й держави, суспільства та міжнародної спільноти. Сучасний світ стикається з численними викликами, які впливають на реалізацію права дітей на любов і захист. Економічна нерівність, соціальні стереотипи, упередження щодо дітей із неповних сімей або тих, хто народжений поза шлюбом, створюють значні перешкоди для досягнення рівності. Ці проблеми не лише порушують права дітей, але й спричиняють негативні психологічні наслідки, впливаючи на їхню самооцінку та інтеграцію в суспільство. Особливо важливим завданням сучасності є пошук ефективних механізмів забезпечення рівності прав дітей незалежно від сімейного статусу їхніх батьків. Це передбачає не лише вдосконалення правових основ, які гарантують рівність, але й активну боротьбу з соціальними стереотипами та дискримінацією.

Формування суспільної культури толерантності, поваги до різноманіття сімейних форм і виховання у дусі недискримінації є ключовими аспектами цього процесу. Успішне вирішення цього завдання потребує спільних зусиль держави, освітніх інституцій та громадськості, що має сприяти створенню середовища, де кожна дитина почуватиметься захищеною, цінною та рівноправною.

Конвенція про права дитини є важливим міжнародним документом, що визначає права дітей та гарантує їх рівність незалежно від походження чи статусу сім'ї. Вона охоплює низку аспектів прав дітей, що тісно взаємодіють з національними законами та гарантіями, такими як рівність перед законом, захист від дискримінації, доступ до освіти, охорони здоров'я, а також право на гідне життя.

Конвенція про права дитини є основним міжнародним документом, що сприяє захисту прав дитини. Вона визначає, що дитиною є особа до 18 років, якщо інше не встановлено законодавством країни, гарантує рівність прав дітей, забороняючи будь-яку дискримінацію незалежно від сімейного стану, здоров'я, соціального статусу чи інших обставин, наголошує на тому, що всі дії, що стосуються дітей, мають бути спрямовані на їх найкращі інтереси, при цьому враховуються права батьків чи опікунів. Окрім цього надає право дитині висловлювати свої думки і брати участь у процесах, що стосуються її благополуччя, з урахуванням її віку та зрілості, забезпечує права дітей з обмеженими можливостями. Дитина з інвалідністю має право на рівень життя та освіти, відповідні до її потреб, а також на підтримку, що дозволяє їй брати участь у житті суспільства на рівних умовах з іншими дітьми. Конвенція визнає право кожної дитини на рівень життя, необхідний для її розвитку, і встановлює обов'язок батьків та держави забезпечити це, гарантує право на освіту кожній дитині, включаючи доступ до безкоштовної і обов'язкової початкової освіти. Також передбачено, що освіта має сприяти розвитку дитини, її поваги до прав і свобод інших осіб, а також розвивати її особистість.

Конституція України є основним юридичним документом, який гарантує права та свободи не тільки людини та громадянина, а і у тому числі дітей. Вона

також встановлює основи для захисту прав дітей в Україні. Ключові норми статей Конституції України, що стосуються прав людини та громадянина беззаперечно стосуються і прав дітей. Кожна людина має право на життя, а держава зобов'язана захищати це право, включаючи захист життя дітей. Гарантовано право на повагу до гідності. Заборонено катування, жорстоке поводження та досліди без згоди, зокрема щодо дітей. Заборонено втручання в особисте життя без законних підстав. Захищена конфіденційність особистої інформації про дітей. Шлюб ґрунтується на вільній згоді, подружжя має рівні права та обов'язки. Батьки зобов'язані утримувати дітей до повноліття, а держава охороняє сім'ю та дитинство. Діти рівні у правах, незалежно від походження. Заборонено насильство та експлуатація дітей. Держава відповідає за утримання дітей-сиріт.

Загалом, як Конституція України, так і Конвенція про права дитини підкреслюють необхідність захисту прав дітей і створення умов для їх рівного розвитку, незалежно від сімейного статусу чи інших факторів.

Проблема дискримінації дітей через сімейний статус батьків, соціальні стереотипи та упередження є серйозною соціальною проблемою, яка негативно впливає на дітей, народжених поза шлюбом або вихованих у нетрадиційних типах сімей. Від таких упереджень страждають не лише діти, чиї батьки мають низький соціальний статус чи працюють на низькооплачуваних роботах, а й ті, хто не відповідає певним стандартам у суспільстві. Наприклад, дитина, батьки якої не мають вищої освіти і працюють простими працівниками, може зазнавати принижень через свій одяг, що не є новим або брендованим, і це може формувати у неї відчуття меншовартості, порівняно з однолітками, чиї батьки мають кращі матеріальні можливості. Інший приклад — діти, батьки яких не служать в армії, можуть зазнавати цькування від своїх однокласників, що базується на соціальних уявленнях про те, хто є «справжнім патріотом», а хто ні. Дискримінація може проявлятися навіть у освітньому середовищі. Так, на Львівщині вчителька вела себе неприязно до українських військових, зневажливо висловлюючись про них у розмовах з учнями. Цей випадок демонструє, як стереотипи можуть поширюватися серед педагогів і мати вплив на ставлення дітей до важливих соціальних проблем. Також діти можуть ставати об'єктами цькування через свій зовнішній вигляд, як це сталося з хлопчиком, якого ображали за довге волосся, пропонуючи йому підстригтися, щоб позбутися проблеми.

Ключовою проблемою в таких ситуаціях є відсутність підтримки з боку педагогів або інших батьків, що лише погіршує ситуацію і призводить до відчуття соціальної ізоляції у дитини. Ще один приклад дискримінації стосується дітей, народжених поза шлюбом. Хлопчик, який зазнавав ображань через те, що його батько живе в іншій родині, чув від своїх однокласників образи, а саме: «ти без тата» чи «тебе нагуляла мама». Такі висловлювання відображають глибокі соціальні стереотипи, що асоціюють дітей, народжених поза шлюбом, з чимось негативним або неприязним. Ці приклади свідчать про глибоке існування соціальних упереджень і стереотипів, які дискримінують дітей через їхнє походження, сімейний статус чи зовнішній вигляд. Така дискримінація може мати

серйозні наслідки для розвитку дитини, її самооцінки та соціальної адаптації, і потребує активного вирішення як на рівні освіти, так і в суспільстві загалом.

Право на любов і захист є одними з основних прав дитини, що забезпечують її повноцінний розвиток і благополуччя. Це право не лише включає в себе фізичний захист дитини від насильства чи занедбання, але й емоційний та психологічний захист, що є критично важливим для її зростання. Коли дитина отримує любов і підтримку з боку батьків, родини та інших значущих осіб у своєму житті, вона розвивається гармонійно, має впевненість у собі та своїх силах, здатна до соціалізації та формування здорових міжособистісних стосунків. Однак дискримінація через сімейний статус батьків чи соціальні стереотипи може мати руйнівний вплив на психоемоційний стан дитини. Якщо дитина стикається з упередженнями, коли її батьки не відповідають певним суспільним уявленням, це може спричинити низьку самооцінку, почуття сорому або ізоляції. Діти, яких ображають через походження їх батьків, починають вірити в свою «неповноцінність», що впливає на їх емоційне самопочуття та здатність до самовираження. Така дискримінація може проявлятися через мовні образи, фізичне цькування в школі або соціальне відторгнення, що суттєво ускладнює їх соціалізацію та розвиток у суспільстві.

Психологічні наслідки дискримінації можуть бути довготривалими. Діти, які переживають приниження через соціальні упередження, можуть стати більш замкненими, мати труднощі з довірою до інших людей, що може відобразитися на їхньому навчанні, самооцінці та здатності до встановлення здорових стосунків у майбутньому. Вони можуть відчувати себе відокремленими від своїх однолітків, що знижує їх психологічну стійкість і може призвести до розвитку депресивних або тривожних розладів. У такому контексті роль сім'ї, школи та суспільства в запобіганні дискримінації та підтримці рівності дитини є надзвичайно важливою. Сім'я повинна створювати атмосферу безумовної підтримки та любові, допомагати дитині відчувати свою цінність, незалежно від її соціального статусу чи походження. Школа також повинна відігравати ключову роль у боротьбі з дискримінацією, формуючи у дітей уявлення про рівність і справедливість. Вчителі повинні бути навчанні виявляти і реагувати на прояви цькування та дискримінації, проводити бесіди з дітьми на теми толерантності, взаємоповаги та підтримки одне одного. У школах мають бути створені інклюзивні програми, які сприяють рівності та взаємній підтримці серед учнів, допомагаючи дітям формувати здорові стосунки та ставлення до себе і до інших.

Інформаційна підтримка батьків є важливою складовою в боротьбі з дискримінацією та забезпеченні здорового виховання дітей. Держава та соціальні служби можуть відігравати ключову роль у цьому процесі, надаючи батькам необхідні ресурси для виховання дітей у середовищі, вільному від упереджень і дискримінації. По-перше, держава може створювати та поширювати програми і матеріали, що пояснюють права дітей та батьків, а також надають поради щодо того, як забезпечити рівність і недискримінаційне середовище для дитини. Це можуть бути брошури, онлайн-курси, інформаційні кампанії в ЗМІ, що

допомагають батькам краще розуміти важливість інклюзивного виховання, боротьби з стереотипами та розвитку толерантності в родині. По-друге, соціальні служби можуть проводити тренінги та консультації для батьків, де навчать, як виявляти і реагувати на прояви дискримінації, а також як створити в родині підтримуючу атмосферу для розвитку дитини. Спеціалісти можуть допомогти батькам знайти оптимальні стратегії для виховання дітей у ситуаціях, коли дитина стикається з упередженнями через сімейний статус або соціальне становище. Завдяки такій комплексній підтримці, батьки отримують необхідні інструменти для виховання дітей у здоровому та безпечному середовищі, де цінуються різноманітність і рівність прав для всіх, незалежно від соціального статусу або походження.

Забезпечення рівності дітей є надзвичайно важливим аспектом їхнього розвитку та благополуччя. Кожна дитина має право на любов, захист і рівне ставлення, незалежно від сімейного статусу, походження або соціальних умов. На жаль, соціальні стереотипи, упередження та дискримінація через сімейний статус батьків продовжують залишатися серйозними перешкодами для реалізації цих прав. Діти, які стають об'єктами дискримінації через низький соціальний статус або відсутність одного з батьків, часто стикаються з психологічними труднощами, які можуть негативно вплинути на їхню самооцінку, емоційний стан та соціальну адаптацію. Саме тому важливо створювати середовище, де кожна дитина може почуватися захищеною та цінною. Роль сім'ї, школи та суспільства в цьому процесі є ключовою. Сім'я повинна бути місцем підтримки та любові, школа — місцем, де формуються принципи рівності і взаємоповаги, а суспільство загалом має сприяти створенню толерантного середовища. Держава та соціальні служби також відіграють важливу роль, забезпечуючи інформаційну підтримку батькам та сприяючи розвитку освітніх і правових ініціатив, що борються з дискримінацією.

СПИСОК ВИКОРАСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Конвенція про права дитини: Закон від 21 грудня 1995 р. № 789-XII від 27.02.91. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. Лиховид І. Сваряться через службу батьків у ЗСУ. URL: <https://nus.org.ua/articles/svaryatsya-cherez-sluzhbu-batkiv-u-zsu-chomu-mizh-ditmy-vynykayut-taki-konflikty-ta-yak-yim-zapobigaty/>.
4. Безп'ятчук Ж. Булінг у школі. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-44425003>.